

Krajanské informace

Vydává Velvyslanectví České republiky v Pretorii ve spolupráci s českými kraji
v Jihoafrické republice

Náměty a příspěvky:

e-mail: RadkaHej@gmail.com

Fax: 012 5482765

Redakce neručí za obsah zaslaných příspěvků

poštovní adresa: Krajanské informace, P O Box 2708, Lonehill, 2062, JHB

Vážení a milí krajané,

Úvodem prosíme za přijetí omluvy za opožděné zaslání těchto Krajanských listů. Měli jsme proto však závažné důvody: toto vydání totiž obsahuje důležitá upozornění a na počátku měsíce, kdy Krajanské listy obvykle dostáváte, jsme ještě neměli všechny potřebné informace, jež jsme Vám chtěli sdělit.

Tedy:

1) na září jsme pro Vás připravili nevšední věc: v Atterbury Theate v Pretorii (13.9.2012, 20.00), Theatre on the Square, Sandton (16.9.2012, 18.00) a Fugard Theatre Studio v Kapském Městě (18.9.2012, 20.00) proběhnou divadelní představení hry Václava Havla „Protest“. Hru nastudovala zimbabwská společnost Rooftop Promotions. Věříme, že se s Vámi všemi na představeních uvidíme! Prosíme, abyste o uvedeném představení informovali všechny své známé a to nejen Čechy! Pan Havel si zaslouží plný sál! Představení bude doprovázeno malou výstavou fotografií našeho bývalého prezidenta. Níže přikládáme pouták k představení, na němž je uvedeno, kdy se představení konají, jak si zakoupit/za-bookovat vstupenku!!!

2) V září chceme v Kapském Městě ve dnech 20. - 22. 9. 2012 uskutečnit pod vedením paní Radky Hejmalové-Millar jazykový seminář. Prosím přečtěte si níže, kdy by měla probíhat výuka a co nejdříve nahláste vaši účast.

Níže uveřejňujeme rovněž informace o možnosti zúčastnit se voleb do Senátu v říjnu t.r. Případní zájemci však mohou odvolit pouze osobně v ČR, na Velvyslanectví ČR v Pretorii to není možné (viz text níže a webové stránky našeho úřadu www.mzv.cz/pretoria).

V tomto vydání Krajanských informací vám dále v Číslech a údajích vám dále připomeneme oslavy 100. narozenin paní Caroline Houba, která se uskutečnila minulý měsíc v Kapském Městě. Pokračujeme povídáním o vývoji českého jazyka a v češtině vás potrápíme dalším gramatickým cvičením. Slané muffiny hrají hlavní roli v Receptech, Kultura, Humor a Vlastenecký kalendář jsou také na svých místech.

Za příspěvky děkujeme panu Karlu Vaňasovi, který nás opět potěší další českou záhadou a panu Jardovi z Pretorie, který pokračuje ve vysoce nasazené laťce, a opět nám poslal příspěvky tři – Sklářské humoresky, Křížovku a článek Zmizení atomového genia.

Příspěvek Lihové noviny, za který děkujeme panu Honzovi Šebestovi, přidáváme jako přílohu. Jedná se o humorné listy věnované převážně slivovici a jiným pálenkám. Věříme, že vás pobaví. Vzhledem k jejich rozsahu je však přikládáme pouze k elektronické verzi. Čtenářům, kteří dostávají naše Krajanské informace poštou se omlouváme.

Všem přejeme příjemné počteníčko

Vaše redakce

Z Obsahu

Z Obsahu	1
PROTEST	2
SEMINÁŘ ČESKÉHO JAZYKA V KAPSKÉM MĚSTĚ ...	3
Informace o volbách do 1/3 Senátu Parlamentu ČR	3
Životní jubileum	4
Inzeráty / Oznámení	5
Výběr zpráv	5
Jihoafrická a česká města	7
České osobnosti	9
Česká republika v číslech a údajích	10
VLASTENECKÝ KALENDÁŘ:	11

ZÁBAVA	11
Křížovka od pana Jardy z Pretorie	12
Zajímavosti	13
Největší záhady Česka	13
Recepty	16
Zdraví	17
Kultura	18
HUMOR	19
Správná řešení	19

PROTEST

RECALLING VÁCLAV HAVEL, EUROPEAN NELSON MANDELA

Written by V. Havel, former Czech President
Performed by Rooftop Promotions

**13 September 2012, Atterbury Theatre Pretoria
20.00 – 21.00**

**4 Daventry Street (c/o Lynwood Road and Daventry
Street, Lynnwood)**

Bookings: www.computicket.co.za or theatre office - 012
471 1700

Ticket Price: R 100.00

**16 September 2012, Theatre on the Square,
Johannesburg,
18.00 - 19.00**

Nelson Mandela Square, Sandton, Johannesburg
Bookings: www.strictlytickets.com / 082 553 5901-3 or
theatre box office:
011 883 8606
Ticket Price: R 100.00

**18 September 2012, Fugard Theatre Studio, Cape
Town
20.00 – 21.00**

Caledon Street (corner of Buitenkand), District 6, Cape
Town

Bookings: www.computicket.com / 0861 915 8000 or
theatre box office on 021 461 4554

Ticket Price: General seating : R 140.00, Friends of the
Fugard: R 120.00, Pensioners, Students and Block
Bookings of 10 or more: R 130.00

Playwright and former Czech (Czechoslovak) President, Mr. Václav Havel, a Nobel Peace Prize candidate on numerous occasions, could be called a European Nelson Mandela. Havel, who was, similar to Mandela, a political prisoner and dissident, became an iconic fighter for freedom, human rights and democracy during the hard years of the Cold War. This presentation of Havel's play "Protest" is the first dramatic performance of any of Havel's works in the Republic of South Africa. It will be performed in a unique artistic style by a renowned Zimbabwean company, Rooftop Promotions, which arguably is Zimbabwe's leading theatre and film institution.

Protest is a story of two men, namely Mr. Vaněk and Mr. Staněk. Mr. Vaněk is a protest artist who, similar to Havel, suffers imprisonment by the totalitarian authorities for his work. By contrast, Mr. Staněk is a compromising playwright who gets promoted by the despotic regime because he puts a positive spin on the difficulties his countrymen are facing. Questions of loyalty and betrayal come to the fore. At the end of the day there are only individual victories. When an individual is pressed to the extreme, he settles for a private self fulfillment and self preservation rather than for national victory. Havel's "Protest" demonstrates how the restrictions of freedom of speech and thought spread conformity across all members of society while slowly eroding basic humanity.

The performance was originally meant as a tribute to Mr. Havel as one of the most prominent living freedom activist icons in the world. Sadly, Mr. Havel did not live to see the premiere of his play in South Africa, since he passed away in December 2011. Performing "Protest" thus became an occasion of recalling a unique personality and a man of noble and distinctive thoughts, which should not be forgotten.

ROOFTOP PROMOTIONS

The mission of the Zimbabwean company Rooftop Promotions is to promote and develop artistic initiatives that will influence policy through community mobilization and publicity of topical issues that will simultaneously promote freedom of expression. The character of Mr. Staněk is performed by Daves Guzha, who remains attracted to indigenous Zimbabwean and African performance styles, drawn from satire, ritual and story-telling traditions. He has developed a distinct ethos and richly varied aesthetic African-centered system that also incorporates elements of activism, civic education and dialogue. He is a regionally and internationally celebrated artist.

The character of Mr. Vaněk is played by O'Brian Mudyiwenyama, a seasoned Actor and Director having been in the theatre and film industry. He is the Director of the film production house Fine Line Media that is well known for producing insightful developmental films, documentaries and television productions. His theatrical works include *Ganyau Express*, *Uplifting Affairs*, *Power of Prayer*, *Ten Years from Now*, *The People*, *Ghetto Super Stars*, *Madam Speaker Sir* and the critically acclaimed political satire *Super Patriots and Morons* which toured extensively across Africa and Europe.

SEMINÁŘ ČESKÉHO JAZYKA V KAPSKÉM MĚSTĚ

PŘIHLAŠTE SE!

Vážení krajané,

reagujeme na váš zájem o výuku češtiny v Kapském Městě a dovolujeme si vás pozvat na intenzivní seminář českého jazyka, který pořádá velvyslanectví České republiky ve spolupráci s krajankou, lektorkou a lingvistkou Radkou Hejmalovou-Millar.

Seminář se bude konat ve dnech 20. - 22. září 2012 v prostorách Visegradského domu (Fleetwood Avenue 2, Cape Town, Claremont).

Program semináře:

Čtvrtek 20.9.	17:00 - 19:30 začátečníci
Pátek 21.9.	17:00 - 19:30 pokročilí
Sobota 22.9.	10:00 - 12:30 děti od 5 do 14 let bez rozdílů znalostí českého jazyka
	13:00 - 15:00 začátečníci
	15:30 - 17:30 pokročilí

Vyučující: Radka Hejmalová-Millar

Zájemci hlase se, prosím, na e-mailové adrese radkahej@gmail.com do 10. 9. 2012.

Těšíme se na vás!

Informace o volbách do 1/3 Senátu Parlamentu ČR

Prezident republiky vyhlásil dne 27. června 2012 svým rozhodnutím, publikovaným ve Sbírce zákonů pod číslem 224/2012 Sb., volby do 1/3 Senátu Parlamentu České republiky a stanovil dny jejich konání na pátek a sobotu 12. a 13. října 2012. **Hlasování do Senátu P ČR probíhá pouze na území České republiky.**

Volby se uskuteční ve volebních obvodech č. 2, 5, 8, 11, 14, 17, 20, 23, 26, 29, 32, 35, 38, 41, 44, 47, 50, 53, 56, 59, 62, 65, 68, 71, 74, 77 a 80, v nichž podle Ústavy České republiky a zákona o volbách do Parlamentu České republiky uplyne volební období zvolených členů Senátu Parlamentu České republiky.

Volby do Senátu Parlamentu ČR jsou upraveny ve třetím oddílu zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "volební zákon"). Dle ustanovení § 56 volebního zákona má Senát 81 senátorů, kteří jsou voleni na dobu šesti let. Každé dva roky se volí jedna třetina senátorů. Volby do Senátu se konají podle zásady většinového systému (§ 58 volebního zákona).

Případné druhé kolo voleb do 1/3 Senátu se koná v případě, že žádný z kandidátů nezíská ve volebním obvodu, kde kandiduje, nadpoloviční většinu odevzdaných platných hlasů. **Hlasování v tomto případě bude zahájeno šestý den po ukončení hlasování v prvním kole, tzn., že případné druhé kolo voleb by proběhlo v pátek a sobotu 19. a 20. října 2012.**

Volební zákon nepřipouští při volbách do Senátu P ČR hlasování v zahraničí. Na základě ustanovení § 6a volebního zákona je sice možné při volbách do Senátu P ČR (pakliže je hlasující registrován na zvláštním seznamu voličů vedeném Velvyslanectvím ČR v JAR!; písemná žádost o nový zápis do uvedeného seznamu je přijímána do 2. 9. 2012), hlasovat na voličský průkaz vydaný Velvyslanectvím ČR v JAR, ale na tento voličský průkaz může volič hlasovat pouze na území České republiky, a to v jakémkoli volebním okrsku, spadajícím do volebního obvodu, kde jsou volby vyhlášeny.

V místě svého trvalého pobytu v ČR může hlasovat též volič, který **požádal o vyškrtnutí ze zvláštního seznamu voličů**, vedeného Velvyslanectvím ČR v JAR a tuto skutečnost doloží potvrzením tohoto zastupitelského úřadu přede dnem voleb obecnímu úřadu, v jehož územním obvodu je přihlášen k trvalému pobytu, nebo okrskové volební komisi v den voleb. Okrsková volební komise na základě tohoto potvrzení dopíše voliče do výpisu ze stálého seznamu voličů a umožní mu hlasovat.

V případě, že je volič zapsán ve zvláštním seznamu voličů, vedeném Velvyslanectvím ČR v JAR, může požádat před každými volbami do Senátu, které jsou na území České republiky vyhlášeny, tento úřad o **vydání voličského průkazu**, a to podáním v listinné podobě, opatřené úředně ověřeným podpisem voliče nebo v elektronické podobě, podepsané uznávaným elektronickým podpisem voliče nebo v elektronické podobě, zaslané prostřednictvím datové schránky,

doručeným nejpozději 7 dnů přede dnem voleb (tj. 5. října 2012) nebo osobně do okamžiku uzavření zvláštního seznamu voličů (tj. do 10. října 2012 do 16 hod.); o osobně učiněné žádosti sepíše Velvyslanectvím ČR v JAR úřední záznam.

K rozšíření možností, jak požádat o voličský průkaz, došlo tzv. technickou novelou volebních zákonů (zákon č. 222/2012 Sb., kterým se mění volební zákony a zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů), která nabyla účinnosti dne 26. června 2012.

Velvyslanectví ČR v JAR předá voličský průkaz nejdříve 15 dnů před dnem voleb (tj. 27. září 2012) osobně voliči nebo osobě, která se prokáže plnou mocí s ověřeným podpisem voliče, žádajícího o vydání voličského průkazu, anebo jej voliči zašle. Voličské průkazy budou vydány najednou pro obě kola voleb (jeden pro první kolo, druhý pro druhé kolo) bez ohledu, zda je v žádosti výslovně uvedeno, že volič chce oba průkazy vydat současně. Volič může požádat osobně o vydání voličského průkazu také před druhým kolem voleb do Senátu P ČR (do 17. října 2012 do 16. hod.).

Informace o nadcházejících volbách do Senátu jsou umístěny na níže uvedených webových stránkách:

www.mzv.cz/pretoria

Ministerstvo vnitra www.mvcr.cz, logo "Volby 2012 do zastupitelstev krajů a třetiny Senátu P ČR"

Český statistický úřad www.czso.cz, záložka „Statistiky“ – „Volby“

Senát Parlamentu ČR www.senat.cz – záložka „ Senát PČR “- „Volby“

Životní jubileum

Paní Carolina Houba oslavila 100. narozeniny

Visegrádský dům v Kapském Městě hostil dne 27. července 2012 výjimečnou událost – oslavu 100. narozenin krajanek Caroliny Houby, známé mezi přáteli jako Ouma.

Akce se zúčastnilo na 50 hostů – rodiny, přátel a krajanů z Kapského Města a okolí. Hudební doprovod na úvod obstaralo trio mladých hudebníků – Petra Hofmeyr, členka Cape Town City Orchestra (housle), Roelien Stofberg a Doretta Roos (klavír a violoncello). Pro paní Houba přednesly její oblíbené Dvořákovy Dumky. České lidové a zlidovělé písničky pak zahrál ke zpěvu, k němuž se oslavenkyně také připojila, Jiří Gál se synem Janem. Rovněž občerstvení, které připravil Petr Šimon, bylo ryze české.

Blahopřejný dopis paní Houba zaslal jménem Ministerstva zahraničních věcí ČR také zvláštní zmocněnec pro krajské záležitosti Stanislav Kázecký. Ocenil v něm především její houževnatost, s níž po boku manžela Jaroslava Houby čelila životním výzvám, které ji z poválečného Československa zavedly do Norska, JAR i USA, a její neutuchající touhu po vědění. Dopis paní Houba předala osobně velvyslankyně Blanka Fajkusová.
<http://stevenroy.squarespace.com/oumas-100/>

Inzeráty / Oznámení

V Kapském městě bude 23. srpna ve 20.00 hodin v City Hall na programu koncertu Cape Philharmonic Orchestra česká Má vlast od Bedřicha Smetany a sice z Českých luhů a hájů, Vltava a Šárka, více informací naleznete zde:

http://www.cpo.org.za/index.php?option=com_eventlist&view=details&id=94:symphony-concert&Itemid=136

Dirigovat bude Theodore Kuchar současný šéf Janáčkovy filharmonie Ostrava.

Villa Klara B&B nabízí ubytování v luxusně vybavených pokojích v srdci Johannesburgu v Northcliffu.

Guesthouse je vhodně situován velmi blízko nákupního střediska Cresta.

Ideální pro byznysovou klientelu díky své poloze. (CBD 15minut, Sandton 20minut, N1 7 minut, nemocnice 10 minut)

Pokoje mají WiFi spojení.

Pro více informací navštivte naši webovou stránku

www.villaklara.co.za

Rezervace: klara@villaklara.co.za či 011 478 2513.

Denně od: 08:00 do 17:00.

At Villa Klara, the customer always comes first.

Výuka češtiny a angličtiny od začátečníků až po velmi pokročilé, od dětí až po důchodce. Individuální přístup. Kontakt: Radka Hejmalová-Millar, mobile 0824681401, e-mail RadkaHej@gmail.com

Kvalifikovaná soudní překladatelka nabízí vypracování překladů z češtiny do angličtiny a z angličtiny do češtiny (případně z a do ruštiny a němčiny). Kontakt: Radka Hejmalová-Millar, mobile 0824681401, e-mail RadkaHej@gmail.com

Naučte se šít jako profesionálové a oblékejte se podle svých představ.

KURZY ŠITÍ pro začátečnický i pokročilý

Individuální přístup a zdokonalení vašich dovedností jsou u nás zaručeny.

Specializujeme se také na **DESIGN A ZAKÁZKOVÉ ŠITÍ** svatebních šatů; večerních, business a vycházkových oděvů. Najdete nás v Centurion.

VOLEJTE **0834484795 – Petra**

Výběr zpráv

*Nezaměstnanost v eurozóně vyšplhala na nový rekord

Míra nezaměstnanosti v sedmnácti zemích eurozóny se v květnu posunula na nový rekord. Z dubnových 11 procent stoupla na 11,1 procenta. Vyplývá to z údajů Evropského statistického úřadu.

V celé Evropské unii, míra nezaměstnanosti stoupla na 10,3 procenta z dubnových 10,2 procenta. V EU je tak aktuálně bez práce 24,86 milionu lidí, o 150 tisíc více než před měsícem a o téměř dva miliony více než před rokem.

V eurozóně shánělo v květnu práci 17,56 milionu lidí. Proti dubnu to je téměř o devadesát tisíc víc a proti loňskému květnu je číslo vyšší o 1,8 milionu lidí.

Nejvyšší nezaměstnanost má podle Eurostatu Španělsko, kde podíl lidí bez práce vystoupal na 24,6 procenta. Nejnižší byla v Rakousku, kde činila 4,1 procenta. V České republice míra nezaměstnanosti podle metodiky Eurostatu zůstala v květnu beze změny na 6,7 procenta.

*Němečtí vědci našli kus pláště Jana Husa

V francouzském Colmaru byl nalezen kus pláště Jana Husa. Němečtí vědci relikvii našli náhodou při přípravě výstavy, která má pojednávat o Kostnickém koncilu. Kus textilu ukázali při výročí úmrtí mistra Jana Husa, v Karlsruhe.

Nález se vědcům podařil při rešerších pro připravovanou výstavu v Kostnici. Relikvii našli v depozitáři Musée d'Unterlinden ve francouzském Colmaru.

Několik set let starý fragment oděvu náležel podle popisu z doby původu k plášti mistra Jana Husa. Speciální rozbor prokázal, že textilie opravdu pochází ze středověku.

Podle vědců z bádenského zemského muzea fragment oděvu svědčí o tom, že církevní reformátor Hus byl uctíván už brzy po své smrti v roce 1415.

Výstava nazvaná "Kostnický koncil 1414 - 1418, světová událost středověku" má začít v dubnu příštího roku v

Kostnici. Hus na koncilu dostal příležitost hájit svá tvrzení a postoje. I přes ujištění o zajištěné bezpečnosti byl však v Kostnici v roce 1415 prohlášen za kacíře a upálen.

Za tuto historickou vinu katolické církve v roce 1995 při jedné z návštěv Česka omluvil tehdejší papež Jan Pavel II.

* Genetici našli „brzdu“ na rakovinové bujení

Čeští a norští genetici se naučili opravovat "genetickou brzdu", která brání nekontrolovatelnému množení buněk. Pomocí syntetické molekuly dokážou zastavit rakovinové bujení a tím i vznik nádorů, zejména pak tlustého střeva. Tento typ rakoviny je přitom v Česku jedním z vůbec nejčastějších.

Genetici možná za pár let budou umět léčit rakovinu. Vědci našli způsob, jak s pomocí syntetické molekuly spravit bílkovinu, která dohlíží na normální růst buněk, když jim v pravý čas vyšle signál: Stop, už se dál nedělte. "S pomocí naší molekuly se nám podařilo výrazně snížit počet i velikost nádorů u myši, jimž jsme předtím implantovali rakovinu," oceňuje výsledky výzkumu genetik Ondřej Machoň z Ústavu molekulární genetiky Akademie věd.

Pokud se tato přírodní "brzda" podle něj poláme, začnou se buňky nekontrolovatelně dělit a vytvářet ložisko primárního nádoru. Z něj se pak uvolňují právě ty buňky, jejichž růst se vymkl kontrole a cestují v těle člověka. Prostě se zabydlují v dalších orgánech, v nichž potom vznikají obávané metastázy.

Ke zvratu zdravé buňky v nebezpečnou nádorovou buňku vedou podle genetiků právě defekty některých buněčných bílkovin. A objevují se u mnoha typů nádorů, zejména nádorů tlustého střeva. Na jeho léčbu se genetici zaměřili.

Svůj objev si už nechali čeští a norští vědci patentovat a s uznáním se o něm zmiňuje i prestižní vědecký časopis Cancer Research.

S nádorovým onemocněním se ze statistického hlediska setká podle údajů České onkologické společnosti téměř každý obyvatel České republiky, ať už z vlastní zkušenosti, nebo při onemocnění příbuzných a známých. Nejnovější údaje tvrdí, že každý třetí Čech rakovinou onemocní a každý čtvrtý na ni zemře.

Každoročně pak rakovinou v České republice onemocní téměř 73 tisíc lidí. V Evropě navíc zaujímá první místo v četnosti výskytu rakoviny tlustého střeva. K nejčastějšímu nádorovému onemocnění u mužů patří karcinom plic, u žen je to pak rakovina prsu.

Jen za loňský rok bylo v České republice diagnostikováno přes osm tisíc zhoubných nádorů tlustého střeva a konečníku, téměř sedm tisíc zhoubných nádorů plic a přes tři tisíce karcinomů ledvin.

Z dlouhodobého sledování vyplývá, že v Česku každých osm minut přibude nový onkologický pacient. Nové poznatky v oblasti genetiky jsou tak velkým příslibem pro budoucí úspěšnou léčbu všech typů zhoubných nádorů.

*Zemřel světoznámý český chemik Antonín Holý

Ve věku 75 let zemřel český chemik světového významu Antonín Holý. Oznámil to Ústav organické chemie a biochemie Akademie věd, kde Holý desítky let pracoval.

Antonín Holý se narodil 1. září 1936. S červeným diplomem absolvoval v 50. letech obor organická chemie na Karlově univerzitě. V roce 1960 začal působit na Ústavu organické chemie a biochemie Akademie věd, kde se stal o několik let později vedoucím vědeckým pracovníkem. Od roku 1987 vedl oddělení chemie nukleových kyselin. V letech 1994 až 2002 působil jako ředitel Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR.

Profesor Holý za svou činnost získal řadu ocenění. Byl například jmenován čestným profesorem Manchesterské univerzity, získal Descartovu cenu Evropské unie, medaili Za zásluhy a čestný doktorát VŠCHT. Spekulovalo se o něm i jako o kandidátovi na Nobelovu cenu za medicínu.

Profesorem Holým objevené preparáty pomáhají léčit milióny lidí na celém světě. Jsou součástí nejúčinnějších a zároveň dostupných léků proti AIDS, viru pravých neštovic, pásového oparu, virového zánětu oční sliznice a proti virové hepatitidě typu B.

"Věda vyžaduje opravdu hodně práce," říkal o své profesi profesor Holý, který by 1. září oslavil 76. narozeniny. Cítil se být především vědeckým pracovníkem, a to i v době, kdy byl ředitelem ústavu. "Osobně bych v jiné instituci než v Akademii věd těžko pokročil ve své práci až tam, kde jsem dnes," řekl před lety, kdy slavil úspěch za úspěchem.

Za osudové je možné označit setkání profesora Holého s mladým belgickým virologem Erikem de Clercqem z univerzity v Lovani v roce 1976, které zahájilo mimořádně produktivní spolupráci na nové skupině potenciálních antivirotik.

Badatelé se zaměřili na skupinu takzvaných acyklických fosfonátů nukleosidů. Hned několik látek se jim povedlo přivést úspěšně do formy léků ve spolupráci s farmaceutickým partnerem v USA, s firmou Gilead Sciences (Vistide, Hepsera, Viread, Truvada, Atripla).

Antonín Holý získal Hanušovu medaili České společnosti chemické, Descartovu cenu Evropské unie, čestný

doktorát belgické univerzity v Gentu a v roce 2007 Státní cenu Česká hlava.

Profesor Holý byl ve vědeckých kruzích známý svou pracovní disciplínou. Do důchodu odešel až v den svých 75. narozenin. Až tehdy byl jeho výzkumný tým oficiálně zrušen a jeho členové převedeni pod jiná oddělení. I potom ale zůstal se svými spolupracovníky v kontaktu a sledoval jejich pokroky.

Odchod profesora Holého je nesmírnou ztrátou nejen pro ústav, ale pro celou českou a bez nadsázky i světovou vědu.

*Obrovská tragédie v pražské zoo:

Tatu (†5) se oběsil na laně! Truchlí gorilí rodina, ošetřovatelé i návštěvníci!

Tatu byl rozený divoch, miloval každou hru a tu s lanem ze všech nejvíc. Houpal se na něm, šplhal po něm, rozmotával ho a zamotával si do něj ruce i nohy. Vydržel tak dovádět dlouhé minuty.

Tragédie zasáhla pražskou zoo. Pláčou ošetřovatelé i fanynky tamní gorilí rodiny. Pětiletý sameček Tatu, třetí gorilí mládě narozené v Česku, se nešťastnou náhodou při oblíbené hře se špagátem oběsil. Masáž srdce ani dýchání z úst do tlamičky gorilátka nezachránily...

Co přesně se stalo? Hravý Tatu jedno lano dovedně rozvázal a zamotal si ho kolem krku. Stejně jako tolikrát předtím. Jenže při dalším dovádění na něm zůstal viset a nepomohlo ani to, že se mu jeho »teta« Kamba snažila pomoci.

V devět hodin chovatelka našla Kambu, jak drží Tatu zavěšeného na laně. Okamžitě zavolala ostatní chovatele a veterináře. Nejprve museli pomocí tlakové vody oddělit ostatní gorily, zejména Kamba odmítala od Tatu odejít.

V tu dobu byl ale už Tatu bez známek života a snahy lékaře a ošetřovatelů byly marné. Tragédie se stala v tzv. malé ložnici, kam nemají návštěvníci přístup. Ostatní gorily prožívají podle ředitele zoo Miroslava Bobka smrt Tatu hodně těžce. „Takhle jsem je nikdy neviděl. Sedí v kolečku, nehýbají se, jen zírají před sebe. Ten smutek by se tam dal krájet,“ řekl Bobek.

Tatu umřel dva měsíce po tom, co s ním celá zoo oslavila jeho páté narozeniny. Pro zoo je to po povodních druhá největší tragédie.

Zpracovala: Mirka Schullerová

Jihoafrická a česká města

MARIÁNSKÉ LÁZNĚ

Mariánské Lázně (německy: *Marienbad*) jsou město v Karlovarském kraji, 25 km jihovýchodně od Chebu. Město zaujímá rozlohu 51,78 km² a v roce 2011 zde žilo 13 tisíc obyvatel. Mariánské Lázně jsou nejmladší z proslulého trojúhelníku západočeských lázeňských měst.

Přírodní podmínky

Město se nachází v údolí jižně od CHKO Slavkovský les. Parky v centru města protéká ze severu na jih Úšovický potok, který je veden v regulovaném korytě. V jedné části města je sveden do tunelu pod zástavbu. Z východních svahů do města přitéká také Pstruží potok.

Minerální prameny

V Mariánských Lázních a okolí vyvěrá na 100 minerálních pramenů s obsahem oxidu uhličitého a minerálních solí, z nichž je zachyceno a využíváno 53 pramenů. Jedná se o studené železnaté kyselky, odlišného chemického složení. K pitným kúrá

se používá 6 hlavních pramenů: Křížový, Rudolfův, Karolinin, Lesní a Ambrožův. Mariin pramen, který dal městu název, je vývěr plynu – oxidu uhličitého. Prameny a jejich léčivé účinky byly známy dávno před založením lázní obyvatelům z okolních vesniček.

Historie města

Kolonáda Ferdinandova pramene

Místo, kde dnes leží druhé největší lázeňské město, Mariánské Lázně, bylo v dávných dobách plné bažin a zcela pusté. Mocný šlechtic Hroznata založil v roce 1197 klášter v Teplé, pod jehož

správu patřil i pozemek dnešních lázní. Mniši byli také první, kteří zaznamenali sláný pramen v lesích a dokonce se zde snažili těžit sůl. Tato sůl byla později úspěšně prodávána jako projímadlo.

O léčivých účincích minerálních vod mezitím začaly kolovat různé zvěsti a k pramenům zamířili první nemocní. Klášterní představitelé pak nechali vyčistit prameny a upravit cestu k nim. První pokusy založit lázně se však nepodařily. Místní obyvatelé lázní nedůvěřovali. Za vlády Marie Terezie byly minerální vody opět analyzovány a v tomto období se také poprvé objevuje název Marienbad.

O vznik lázní se významně zasadil doktor Jan Josef Nehr – klášterní lékař, který v roce 1779 přesvědčil opata kláštera a několik mnichů, aby zkusili lázeňskou kúru. Zjistil, že voda v nepatrném množství podávaná několikrát denně upravila trávení, povzbudila chuť do jídla a přinesla opatovi a mnichům osvěžující spánek. Klášter však bojoval o získání potřebných povolení ke stavbě lázeňské budovy až do roku 1786. V roce 1818 získává Marienbad statut lázeňského místa.

Název Marienbad lázně získaly podle Mariina pramene. Tento pramen byl dávno předtím kvůli pronikavému zápachu nazýván Smradlavý, svůj dnešní název však dostal podle Mariánského obrazu, který blízko pramene údajně připevnil voják vracející se z války jako poděkování za to, že si zde vyléčil svá zranění. O další rozvoj lázní se zasloužil tepelský opat Karel Kašpar Reitenberger, který počátkem 19. století začal s výstavbou lázeňských domů a pavilonů.

V roce 1820 navštívil Mariánské Lázně Johann Wolfgang Goethe, který sem zavítal ještě dvakrát a prožil zde svůj největší milostný román. Byl velice nadšen zdejšími přírodními podmínkami a povzbuzoval opata Reitenbergera, aby nepolevoval ve výstavbě lázeňských domů. Také doporučil zdejším lékařům, aby kromě tradiční lázeňské péče prosazovali moderní léčebné metody. Přítomnost Goetheho v Mariánských Lázních měla velmi příznivý dopad na návštěvnost. Lázně začala navštěvovat majetnější klientela.

V roce 1897 poprvé do Mariánských Lázní zavítal budoucí britský panovník Edward VII. Co rozhodlo, že

navštívil právě tyto lázně, není známo. Avšak hned při první návštěvě si král Edward, vystupující pod titulem vévoda z Lancasteru, Mariánské Lázně zamiloval a celkově sem zavítal devětkrát. Britský král obrátil světovou pozornost na Mariánské Lázně, které se každou sezónu proměňovaly, aby dokázaly pojmout stále větší počet hostů. Většina budov byla v tomto období přestavěna a rozšířena a neustále se otevíraly nové hotely.

Mariánské Lázně se staly také dějištěm několika politických jednání. V září 1899 se zde živě rozhodovalo v záležitostech předcházejících vzniku búrské války v jižní Africe. Dne 16. srpna 1904 se v Hotelu Nové Lázně sešli při oficiálním setkání císař František Josef I. a anglický král Edward VII.. A jaké bylo složení menu při večeři? Želví polévka; Královnina polévka; Pstruzi, nové brambory, špenát, mrkev; Srnčí hřbet; Koroptve s brusinkami; Grilovaný poulard; Čokoládová zmrzlina a jahody se šlehačkou... V dalších letech zde proběhla jednání mezi Británií a Ruskem či Bulharskem. Král Edward VII. zemřel v roce 1910, poté následovalo období první světové války a další rozvoj lázní byl pozastaven.

Po první světové válce a vzniku Československé republiky se do lázní opět vrátili hosté. Prudký růst dopravy přilákal další návštěvníky a lázně musely řešit ubytovací problémy. Záhy však přišla ekonomická krize, která další rozvoj města zastavila. Druhá světová válka naštěstí město téměř ušetřila a tak lázeňský ráz města zůstal zachován. Během tzv. Křišťálové noci roku 1938 byla nacisty zničena židovská synagoga. Pozemek po zničené synagoze na hlavní třídě zůstal prázdný až do dnešní doby. Po poválečném odsunu německých obyvatel a po výměně obyvatelstva se Mariánské Lázně staly z části chátrajícím městem. Výraznější obrat nastal až po roce 1989 a za posledních 15 let došlo k velkému pokroku. Některé historické lázeňské budovy však zůstávají opuštěny dodnes - např. bývalý hotel *Rozkvět* na Mírovém náměstí, či lázeňský komplex *Kavkaz* na Goethově náměstí.

Významní návštěvníci

Britský král Edward VII.

František Josef I.

Mariánské Lázně pravidelně navštěvovalo mnoho významných hostů, kteří se zasloužili o jejich věhlas ve světě.

- Ema Destinnová – česká operní pěvkyně
- Richard Wagner – německý hudební skladatel
- Fryderyk Chopin – polský hudební skladatel
- Friedrich Nietzsche – německý spisovatel a filozof
- Johann Strauss – rakouský hudební skladatel
- Edward VII. – britský král
- Johann Wolfgang Goethe – jeden z nejvýznamnějších německých básníků a filozofů
- T. G. Masaryk – první československý prezident
- Antonín Dvořák – hudební skladatel
- Jan Neruda – básník a spisovatel
- Franz Kafka – pražský německý píšící spisovatel

- Jaroslav Seifert – básník a nositel Nobelovy ceny
- Sigmund Freud – vídeňský psycholog a zakladatel psychoanalýzy
- Rudyard Kipling – anglický spisovatel, nositel Nobelovy ceny
- Albert Schweitzer – humanista, nositel Nobelovy ceny
- Carl Maria von Weber – německý hudební skladatel
- Thomas Alva Edison – proslulý americký vynálezce
- František Josef I. – Rakousko-uherský císař
- John Pierpont Morgan – americký magnát, jeden z nejbohatších návštěvníků ML – financoval stavbu Panamského průplavu
- Louis Renault – francouzský průmyslník a zakladatel automobilky Renault
- Václav Beneš Třebízský – český kněz a spisovatel

Současnost města

Město dnes opět žije především lázeňstvím a cestovním ruchem. Mezi další ekonomická odvětví patří zemědělství, lesnictví a potravinářství. Velice známé jsou Lázeňské oplatky od Opavia.

Mariánské Lázně leží přímo na železniční i silniční trase Plzeň - Cheb, což umožňuje dobré spojení se světem. V Mariánských Lázních v obecní části Skláře je také letiště, které za doby největší slávy fungovalo jako spojení s Ruskem, ale po únosu letadla v 70. letech z Mariánskolázeňského letiště, bylo toto letiště uzavřeno. Dnes slouží pro rekreační účely a pro podnikání vyhlídkových letů nad městem.

České osobnosti

Leoš Janáček

(3. července 1854 Hukvaldy – 12. srpna 1928 Ostrava)

Leoš Janáček byl světově uznávaný český hudební skladatel klasické hudby. Je ceněn především pro nezvyklou melodiku, vycházející z lidové hudby moravských regionů, zejména Slovácka a Lašska. Ve světě je znám hlavně díky svým operám, orchestrálně-vokálnímu dílu Glagolská mše, Sinfioniettě, symfonické básni Taras Bulba a komorním skladbám, především smyčcovým kvartetům.

Studoval nejprve klášterní školu v Brně, kde se mu dostalo základního hudebního vzdělání. Tamtéž posléze absolvoval gymnázium. Poté odešel do Prahy, kde studoval na varhanické škole a dalšího hudebního vzdělání se mu dostalo v Lipsku a Vídni.

Dominantou Mariánských Lázní jsou především lázeňské parky, díky kterým město patří mezi nejkrásnější zahradní města v Evropě. O tyto přírodní skvosty se postaral Václav Skalník který zde byl zaměstnán tepelským Klášteřem jako zahradní architekt. Velmi významnou stavbou v městě je Kolonáda Maxima Gorkého z let 1888-89 dle projektů arch. Miksche a Niedzielského. Vznosná litinová konstrukce byla odlita v železárnách Blansko. Unikátní výzdoba - dřevěný kazetový strop a nástropní fresky - je z roku 1979 jejichž autorem je akademický malíř Josef Vyletal. Na lázeňské promenádě můžete také najít populární Zpívající fontánu která každou lichou hodinu hraje jednu z mnoha slavných skladeb ze svého repertoáru a ve večerních hodinách je tato romantika okořeněna světelnými efekty.

V bohatém kulturním životě současných Mariánských Lázní dominuje činnost nejstaršího symfonického orchestru v českých zemích (zal. 1821) - Západočeského symfonického orchestru Mariánské Lázně.

Royal Golf Club Mariánské Lázně

Royal Golf Club Mariánské Lázně: Jamka 7

V Mariánských Lázních cca. 3 km od centra se také nachází jedno z nejstarších golfových hřišť v Evropě. Hřiště bylo připravené již v červnu roku 1905, kdy přivítalo první hráče. Slavnostně bylo otevřeno společně s dokončenou klubovnou 21. srpna 1905 za přítomnosti britského krále Edwarda VII. Golfový klub dnes pořádá četné turnaje, a to jak světové amatérské soutěže, tak i profesionální turnaj Volvo Tour což je první profesionální turnaj v postkomunistickém světě. V roce 2003 udělila britská královna Alžběta II. golfovému klubu v Mariánských Lázních prestižní titul Royal Golf Club, kterým se může pochlubit jako jediný ve střední Evropě. V roce 2005 Royal Golf Club oslavil 100. výročí založení.

- Rok otevření: 1905
- Počet jamek: 18
- Délka: 6135 m
- Course rating: 73
- Slope rating: 125
- Sezóna: květen až říjen

Osobnosti města

- Jan Swerts (1820 – 1879), vlámský malíř
- Václav Beneš Třebízský (1849 – 1884), spisovatel a katolický kněz
- Eduard Petiška (1924 – 1987), spisovatel
- Vladimír Páral (* 1932), spisovatel
- Alex Čejka (* 1970), německo-český golfista

Zpracovala Radka Hejmalová-Millar

Posléze se vrátil zpět do Brna, kde se zúčastnil národně-osvobozeneckých aktivit. V roce 1881 založil varhanickou školu a stal se jejím prvním ředitelem. Působil jako dirigent a velmi brzy zahájil též svoji kariéru skladatele. Po vzniku Československa působil spolu s Vilémem Kurzem jako profesor brněnské pobočky mistrovské školy Pražské konzervatoře a v roce 1919 založil Konzervatoř Brno.

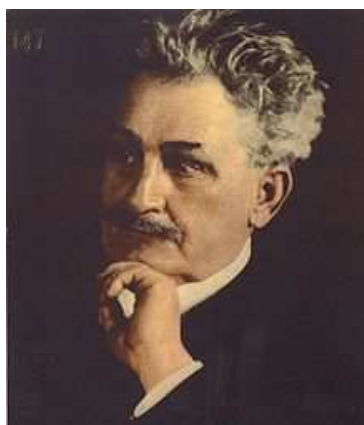
Velice brzy se oženil se svojí šestnáctiletou žákyní Zdeňkou Schulzovou. Za rok se jim narodila dcera Olga a později syn Vladimír, oba však zemřeli; syn už ve dvou a půl letech, dcera, když jí bylo 21 let.

Na počátku své skladatelské dráhy byl inspirován moravskou lidovou písní, užíval jejích nápěvů a studoval rytmiku a intonaci řeči, což posléze originálně převáděl do své hudby. Studoval též ruskou lidovou hudbu. Lidové písní jeho rodné lašské lidové kultury se věnoval též jako sběratel a folklorista.

Podle vzoru Dvořákových „Slovanských tanců“ skložil podobný komplet, inspirovaný lidovou hudbou rodného kraje, s názvem „Lašské tance“.

Po složení nepříliš úspěšných oper Šárka a Počátek románu se mu dostalo prvního ocenění – opera Její pastorkyňa byla v roce 1904 nadšeně přijata brněnským publikem. K pražské premiéře Její pastorkyně došlo však až v roce 1916, otevřela mu však dveře do celého světa: pod názvem Jenůfa zaznamenala ještě téhož roku významný úspěch ve Vídni, posléze v Německu a v roce 1924 v New Yorku. Od roku 1916 složil dalších pět významných operních děl, dva smyčcové kvartety, několik suit a písňové cykly (nejznámější je Zápisník zmizelého).

Toto poslední období skladatelova života přineslo neoriginálnější, nejvyzrálejší a světově proslulá díla orchestrální, především Sinfoniettu, symfonickou báseň Taras Bulba a slavnou Glagolskou mši, jednu z nejsvébytnějších skladeb světové hudby vůbec, mši napsanou ve staroslověně. Metoda Janáčkovy tvorby, která vykristalizovala v Její pastorkyni, spočívající ve specifickém opakování motivů, úryvkovitosti a dramatické zkratce, stejně jako v originalitě práce s vývojem jednotlivých sekvencí, dostoupila v tomto díle vrcholu. Glagolská mše je současně ve vokálním projevu výsledkem dlouhodobého studia lidové hudby z hlediska sémantického. Skladatel zde s obdivuhodně jasnou vizí

dospívá k pradávným kořenům slovanské hudební kultury a to nejen po stránce ryze hudební, ale též jazykové. Čerpá z cyrilometodějského odkazu, předkládá nám však atmosféru, která dýchá syrovou zemitostí člověka, který je spojen s přírodou ve smyslu pohanství. Jeho víra jakoby byla kombinací

obou těchto výbav. Jedná se o naprosto nevšední dílo v celosvětovém měřítku nejen co do svébytnosti, ale též dokonalosti zpracování.

I v tomto vrcholném období jeho tvorby zůstala její významnou složkou tvorba operní. Opery Výlety pana Broučka, Věc Makropulos, ale především Káťa Kabanová a Příhody lišky Bystroušky dodnes dobývají s velkým úspěchem světové hudební scény. Poslední Janáčkovou opera Z mrtvého domu na motivy Dostojevského románu je velmi důstojným završením skladatelovy tvorby, zdůrazňujíc humanismus a vyjadřujíc jak soucit s trpícím člověkem, tak víru v možnost duchovní očisty i člověka společností zavrženého.

V Berlíně byla 8. prosince 1926 nadšeně přijata světová premiéra Concertina se sólistkou Ilonou Štěpánovou-Kurzovou (česká premiéra proběhla v Brně 16. února 1926).

Leoš Janáček byl členem České akademie věd a umění, Pruské akademie umění, dopisujícím členem The School of Slavonic Studies v Londýně a předsedou Klubu moravských skladatelů. Jeho stěžejní díla byla poctěna mnoha cenami. Masarykova univerzita mu v Brně udělila čestný doktorát filosofie za jeho celoživotní tvůrčí odkaz.

Jeden z nejvýznamnějších světových skladatelů zemřel náhle v ostravské nemocnici 12. srpna 1928 na zápal plic, když se předtím nachladil za svého prázdninového pobytu v Hukvaldech.

Zpracovala: Mirka Schullerová

Česká republika v číslech a údajích

ČEŠTINA

Národní obrození

Ve 2. polovině 18. století došlo na jedné straně k dalšímu administrativnímu posílení používání němčiny v českých zemích, neboť němčina se stala prakticky jediným úředním jazykem, na druhé straně ale osvětské reformy rakouských panovníků Marie Terezie a Josefa II. umožnily zahájit proces emancipace českého národa spojený hlavně s rozvojem českého jazyka a kultury. Tento proces, nazývaný národní

obrození, byl zpočátku velmi pomalý a opíral se o málo početné vrstvy venkovské a městské inteligence a drobné buržoasie, které cítily česky. Počátky národního obrození spadají do 70. let 18. století a jeho prvním hlavním cílem bylo obnovit zájem o češtinu. Začala se vydávat zajímavá díla staré české literatury, obrany jazyka, historické práce, noviny. Začalo se hrát české divadlo. Jazyk byl prvními obrozenci považován

spíše za státoprávní symbol než za prostředek komunikace.

Aby se čeština mohla vyrovnat jiným evropským jazykům a stát se jazykem vyšší literatury, bylo třeba ustálit a kodifikovat spisovný jazyk. Pro kodifikaci měla největší význam gramatika Josefa Dobrovského, vydaná v roce 1809. Dobrovský v ní vycházel z humanistické češtiny, z jazyka Bible kralické. Gramatická norma kodifikovaná Dobrovským byla

všeobecně přijata, i když se lišila od dobového běžně mluveného jazyka. Za obrození se také změnil bratrský pravopis v tzv. novočeský pravopis. Stará gotická fraktura (švabach) byla nahrazena novým typem písma – latinkou. Celá grafika češtiny se postupně zjednodušila až do současné podoby, která trvá zhruba od 40. let 19. století.

Protože čeština začala pronikat do nových oblastí života, projevila se také potřeba doplnit její slovní zásobu. Tohoto úkolu se ujal Josef Jungman a jeho spolupracovníci (například jeho bratr A. Jungman vytvořil odbornou terminologii pro lékařství a antropologii, bratři

Preslové pro botaniku a zoologii, F. Palacký pro estetiku a filozofii atd.). Lexikální neologismy byly přejímány hlavně ze staré češtiny a z příbuzných slovanských jazyků (nejvíce z polštiny a ruštiny). Tam, kde nebyla jiná možnost, tvořila se nová slova odvozováním nebo skládáním podle pravidel, které formuloval Dobrovský ve své gramatice. Poslední používanou metodou byl doslovný překlad slova. Výsledkem této práce byl Jungmanův pětidílný *Slovník česko-německý* vydaný v letech 1834 – 1839.

Je zajímavé, že už na konci 30. let 19. století pronikly některé lexikální bohemismy do spisovné chorvatštiny,

kde se drží dodnes. Kromě toho Ljudevit Gaj při reformě chorvatského pravopisu navrhl zavést písmena s diakritickými znaménky podle vzoru češtiny. Tak se zde začala používat písmena č, š a ž. Českou diakritickou grafiku převzali podle vzoru Chorvatů také Slovinci.

Vůdčí osobností první fáze národního obrození byl Josef Dobrovský (1753 – 1829), jazykovědec a historik světového významu, zakladatel slavistiky. Dobrovský byl dokonalým typem osvícenského vědce. Jeho věta: „Požaduji svědectví, spolehlivá svědectví, nikoli možnosti; důkazy, nikoli deklarace.“ shrnuje principy jeho vědecké metody.

Zpracovala Radka Hejmalová-Millar

VLASTENECKÝ KALENDÁŘ:

SRPEN

8. srpen 1904 – Narodil se Václav Morávek, jeden z nejznámějších představitelů českého protinacistického odboje, byl členem tzv. Tří Králů

10. srpen 1296 – Narodil se český král Jan Lucemburský, 35. český panovník, otec Karla IV.

11. srpen 1948 – Narodil se Jan Palach, který se 16. února 1969 upálil na Václavském náměstí v Praze.

16. srpen 1419 – Zemřel Václav IV., český král (1362) a 37. český panovník

20. srpen 1968 – Kolem 23. hodiny překročila hranice ČSSR vojska Varšavské smlouvy a ukončila tak demokratizační proces Pražského jara

26. srpen 1278 – Zemřel Přemysl Otakar II., 30. český panovník a 5. český král (1261)

26. srpen 1346 – Zemřel český král Jan Lucemburský

26. srpen 1896 – Narodil se Josef Mašín (starší), jeden z nejznámějších představitelů českého protinacistického odboje, byl členem tzv. Tří Králů

Zpracovala: Mirka Schullerová

ZÁBAVA

Čeština

Také v českém jazyce se někdy píšou dvě stejné souhlásky vedle sebe. Někdy ano, někdy ne.....

Doplňte **n** nebo **nn**:

Maminka nezatěžovala Honzu žádnými domácími povinnostmi, aby měl dost času na pravidelný trénink. Sedl jsem si do protivě vychladlého ráňového autobusu. Chtěl dát kamarádům nejevo, že je mu dnešní prohra úplně lhostejná. Podařilo se mi zaplavat dvě sekundy pod stanovený limit. Byt rodiny Kanských nepatřil zrovna mezi ty nejmodernější, ale byl pro tříčlennou rodinu opravdu pohodlný. Aby se Evě a Zdeňce lépe šlo, zpívaly si známou písničku, kterou dědeček slýchával z rádia. Petr pohostil ukázal na židli: „Sedněte si u nás“. Hanka si myslí, že nic lepšího než její prstýnek neexistuje. Přijela k nám nečekaná návštěva. Helena si zakládá na tom, že její táta byl kameřák. Byl to jejich rodičův přítel. Otec soustředěně studoval jakýsi technický výkres.

Připravila Radka Hejmalová-Millar

Křížovka od pana Jardy z Pretorie

(z časopisu Švédské křížovky na víkend)

Přísloví										
POMŮCKA: BAŮM, CAM, RF	NÁZEV HLÁSKY N	1. DÍL TAJENKY	3	ŠTĚP	FAKULTNÍ NEMOCNICE ZKR.		NA ONO MÍSTO	ANGLICKÁ ŘEKA	DOHROMADY	CHEM. KONCOVKA 1 MOCNĚHO PRVKU
NÁZEV HLÁSKY L			ZN. RUTHER- FORDIA CHEM. ZN. HOLMIA			JEDOVATÁ BYLINA				
UMĚLÝ KANÁL						NEOBLE- ČENY CITOSLOVCE SKOKU				
	STŘEDNÍ ODBORNÉ UČILIŠTĚ OBEC				PUCHÝRNA AKADEMICKÉ GYMNÁZIUM ZKR.					ODLŠNĚ NÁŘEČNĚ
INICIÁLY HERCE KOTKA			STROM NĚMECKY CHEMICKÝ PRVEK NB					CHEM. ZN. NIKLU CITRUSOVÉ OVOCE		
ČAROVÝ KÓD ZKR.				GRAND PRIX ZKR. STYL			PŮV. DĚDIČ. INFORMACE TOHO ČASU ZKR.			
PÍSEMNÁ SLOŽKA					PŘÍKRÉ ŠKOLNÍ HALA					
	ROLOVACÍ ZÁVĚSY ZŘÍČENÍ DŮL- NÍCH STĚN					ČESKÁ EKONOMIKA ZKR. DOUPĚ			2. DÍL TAJENKY	ŠTĚSNÉ ČÍSLO
VODNÍ PTÁK							PRAŽSKÉ ŽELEZNIČNÍ STAVITELST. OŠKLIVOST			
POVZDECH			PICHLAVÝ LISTNATÝ STROM ATLET					INICIÁLY EINSTEINA ŽLUTÉ BARVIVO		
FOUKAT				NĚM. MUŽ. JMÉNO OKRASNÁ KVĚTINA						
ÚTOČIŠTĚ					ZLATO LATINSKY TURISTICKÝ ODDÍL ZKR.					
MALOVAT SE LÍČIDLY						TĚLOVÍČNÁ POLOHA SPZ NYMBURKA				RENTGEN MED. ZKR.
	ZNAČKA AMPÉR- ZÁVITU	ODNOŽ HAD Z KNIHY DŽUNGLÍ					SV. HNĚDÁ BARVA AKCIOVÁ SPOL. ZKR.			
FIRMA VYRÁBĚJÍCÍ ZVUKOVOU TECHNIKU					UMĚLECKÝ TANEC					
SVIT					SNÍŽENÝ TÓN E			CHEM. ZN. HORČKU		

Zajímavosti

- Ford vyrobil 15 700 003 automobilů modelu T, všechny měly černou barvu.
- Elektrické křeslo vynalezl zubař.
- Thomas Alva Edison je držitelem více jak 1300 patentů po celém světě.
- 40 % světového deního tisku se tiskne na papír z kanadských lesů.
- První sklo bylo vyráběno před cca 3500 lety v Mezopotámii.
- Lednička byla patentována 8. srpna 1899.
- Vinylové LP (long-playing record) vymyslel Peter Carl Goldmark v roce 1948.
- První pouliční telefonní automaty nebyly na mince, ale stál vedle nich "výběrčí", kterému se platilo. Automaty přijímající peníze se objevily v roce 1899.
- Barbie a Ken jsou pojmenováni po dětech zakladatelů firmy Mattel.
- Prvním nafilmovaným sportovním záznamem byl box. T. A. Edison záběry pořídil v roce 1894.
- Jídlo v konzervách bylo poprvé vyráběno pro vojáky Britského námořnictva v roce 1813. První otvírák na konzervy však spatřil světlo světa až po roce 1870.
- Colgate začal jako první prodávat zubní pastu v tubě. Dříve se prodávala ve sklenicích.
- První CD začaly vyrábět japonské a holandské firmy v roce 1979.
- Charles Ginsberg vymyslel v roce 1956 videokazetu.
- První Tanky vyrobila Británie během 1. světové války. Název Tank byl použit, protože nic neznamena a Němci nemohli poznat, o jaký druh zbraně se jedná.
- První ledový čaj se podával během světové výstavy v Saint Louis. Nikdo totiž v létě nechtěl pít horký anglický čaj.
- Za první velkou ekologickou katastrofu způsobenou člověkem je považováno rozšiřování pouště v Mezopotámii za třetí Urské dynastie (2150 až 2000 PNL). Intenzivní zavlažování a nadměrný výpar vedly k zasolování půdy a odplavování úrodného humusu. Následkem bylo drastické snížení výnosů a zánik jedné z významných starověkých kultur.
- V ČR bylo v roce 1989 do ovzduší vypuštěno 920 000 tun oxidů dusíku. V dalších letech tento stav začal klesat a v roce 1997 to bylo jen 423 000 tun. Emise oxidu siřičitého činily v roce 1989 cca 1 998 000 tun, v roce 1997 jen 701 000 tun.
- Chráněná území pokrývají v ČR více než 15 % plochy území, což nás řadí na první místa v Evropě vedle Rakouska, Švýcarska a Velké Británie.
- První přírodní rezervace byly na území ČR zřízeny v jižních Čechách na území šlechtických rodů Bukwoyů a Schwarzenberků již v první polovině 19. století a patřily k nejstarším v Evropě. Přírodní rezervace Žofínský prales a Hojná voda vznikly v roce 1838, Boubínský prales o dvacet let později v roce 1858.
- Nejstarší kultivovanou zemědělskou plodinou je obilí (ječmen a pšenice). Pěstovat se začalo na Blízkém východě před 17 tisíci lety. Rýže se začala pěstovat poprvé v Thajsku před 12 tisíci lety. Nejmladší je slunečnice, kterou člověk začal kultivovat před 5 tisíci lety v Severní Americe.
- V přirozeném lese ČR bylo 40 % buků, 18 % dubů, 16 % jedlí, 15 % smrků a 3 % borovic. Současný hospodářský les se skládá z 54 % ze smrku, 18 % borovic, 6 % buku, 6 % dubu a jedle jsou zastoupeny méně než jedním procentem.

Zpracovala: Mirka Schullerová

Největší záhady Česka

(Zaslal Karel Vaňas, čerpáno z knihy Neuvěřitelné jevy a podivuhodné bytosti)

Hrad Sloup

Skalní hrad Sloup na Českolipsku je vskutku podivuhodnou stavbou, která vzbudí náš zájem nejen svým vzhledem, ale i dějinami. Zaujmu nás například tajemné nápisy ve sklepeních, hradní kaple je zase orientovaná podle přesných astronomických výpočtů...

V hradních sklepeních Sloupu se nacházejí četné nápisy a reliéfy. Ty odedávna podněcovaly fantazii romantiků a zhusta bývaly připisovány templářům. Po roce 1680 začali skalní hrad obývat poustevníci, kteří unikátní stavbu doslova provrtali a změnili původní dispozici.

I na stěnách vězení se nacházejí obrazce: ukřížovaný, osmicípá hvězda, sedm tanečníků s meči, jezdec na koni, fragment hebrejského písmena, přesýpací hodiny, sluneční znamení, hlavy aj. Nápisy zřejmě pocházejí z 15. století. Mystická a náboženská symbolika (včetně hebrejského písmena) nás však nutí hledat původce těchto pískovcových graffiti mezi zmíněnými poustevníky. Ty na Sloup přivedl Ferdinand Hroznata z Kokořova.

První zdejší eremita, Konstantin, tu působil od roku 1690. Konstantin byl prý profesí stavitel, a tak přestavbu hradu na poustevnu řídil osobně. Po Konstantinovi se na Sloupu usadil další poustevník – malíř Václav, který na východní straně skály vymaloval sluneční hodiny. Konec poustevníků v Čechách, tedy i na Sloupu, zapříčinil dekret císaře Josefa II. z roku 1785.

Je celkem zajímavé, že poustky na Sloupu neobývali nějakí náboženští blouznivci, ale docela zruční a šikovní lidé – stavitel, malíř schopný zkonstruovat sluneční hodiny. Tato skutečnost nabude ještě většího významu, když poodhalíme tajemství skalní kaple.

Pokud od vězení pokračujeme po schodech vzhůru, dostaneme se do horní partie, k lucerně kaple podzemního kostela. Hlavní stěny jsou pootočené o 3 – 4 stupně oproti světovým stranám: severojižní stěny nesměřují k vrcholu hory Klíč na severu, ale k jejímu pravému východnímu svahu, k místu, které bývalo na mapách nazváno Půlnoční stráž.

Sever byl navíc zjevně určen podle Polárky a nikoli podle kompasu, což tehdy nebylo u takových staveb obvyklé. Kosé stěny osmiboké lucerny nejsou kupodivu odkloněny o 45 ° k vedlejším světovým stranám, ale přesně k východům a západům Slunce o zimním a letním slunovratu. Proč? To zůstává tajemstvím...

Sklářské humoresky – příspěvek od pana Jardy z Pretorie

Většinu barev a zlata na dekoraci výrobků podnik kupoval od firmy Heraeus v Záp. Německu. Tak vždy jednou za půl roku přijížděl od té firmy pan Jaschinsky, který byl, pokud se pamatuji, technickým ředitelem té firmy. Pokaždé přivezl nové barvy a jiné jejich výrobky, které nabízel. Přijížděl vždy ve svém velkém, černém Mercedesu, vždy tak začátkem týdne. Pro nás, v technickém oddělení, to znamenalo okamžitě provádět zkoušky na kvalitu, barvu a přidrznost, a dávat doporučení obchodnímu oddělení, co mohou koupit podle jejich výrobního programu. Tyto zkoušky většinou trvaly tak 2 - 3 dny. Jednou pan Jaschinsky přijel, proti své zvyklosti, až ve středu, a zkoušky se protáhly až do soboty, čímž pádem mně v sobotu v poledne ujel rychlík do Prahy. Byl jsem z toho otrávený, a asi to na mně bylo dost vidět. Nějakou dobu po mně pan Jaschinsky koukal, až najednou se zeptal; "Co je s Vámi, proč se tváříte tak otráveně - je snad s těmi barvami něco v nepořádku?". Ujistil jsem ho, že testy jsou v pořádku, ale v náhlém záchvatu upřímnosti jsem mu vysvětlil, že mi ujel rychlík domů do Prahy. Usmál se a říká mi: "Žádný problém, já teď jedu stejně do Prahy, a tak se svezete se mnou! A budete doma ještě dříve než vlakem!" Tak fajn, to bylo prima! Když jsme skončili,

nasedl jsem do jeho Mercedesu. Zde musím poznamenat, že pan Jashinsky, jak mi sám později vyprávěl, strávil válku jako obyčejný Wehrmachtácký, nepříliš vysoký, ženijní důstojník, někde na východní frontě, a tam přišel o levou ruku od lokte dolů a o kus levé nohy. O té ruce jsme věděli - to bylo vidět, o té noze ne. Měl proto svůj Mercedes speciálně upravený, že měl řazení rychlostí pod volantem a řídil jen pravou rukou. Tehdy snad automatické řazení rychlostí ještě ani neexistovalo. Jen jsme vyjeli z Nového Boru, už to "stříhal" alespoň stovkou, předpisy o rychlosti sem nevb tam. Kdo zná cestu z České Lípy na Prahu, speciálně všechny ty serpenty a zatáčky, a úzkou silnici kolem Dubé, jistě pochopí, že jsem v autě trnul hrůzou, aby nám něco nevletělo do cesty, ale on se jen smál. Teprve před Prahou zpomalil podle předpisů, a já ho dovedl k hotelu Alcron, kde měl zajištěno ubytování. Než jsem ještě z auta stačil vystoupit, najednou se mně zeptal: "Poslyšte, co děláte dneska večer?. Nechci být dotěrný, jste na dnešek volný? Nechtěl byste se mnou strávit dnešní večer a trochu mi ukázat Prahu - slyšel jsem o Praze hodně!" No nazdar, když jsem si v duchu promítl, kolik by mně asi stál takový večer, šly na mně mráčky. Asi to pochopil, a

odpověděl: "Já Vás zvu, budete mým hostem, půjde to stejně na účet firmy, tak se nemusíte ani bát a ani stydět!" Tak jsme se domluvili, že ho v 8 hod. vyzvednu v recepci. Vyzvedl jsem ho, už na mně čekal, a první jsem ho uvedl do cizineckého Jalta baru, pak ještě do Est baru. Viděl jsem, že to ho nijak nebaví, a tak jsem se zeptal, co se mu nelíbí, a co tedy jiného by chtěl. Odpověděl mi: "Tohle jsou normální bary, takové máme taky, ale to jsem neměl na mysli. Ukažte mi taková místa, kam jste vy, jako studenti, chodili!" Zaplat' Pán Bůh, to bylo přesně podle mého gusta. Z centra jsme rychle vypadli, a já ho provedl Starým Městem na Malou Stranu, a brali jsme všechny ty malé "študácké" malostranské vinárničky jednu po druhé, všude chvíli poseděli, něco málo upili, až jsme skončili v mé oblíbené vinárně "U Lobkoviců", kde jsem míval pomalu "domovské právo". V tomto prostředí ožil, a bylo vidět, že se mu to opravdu líbí. A tak jsme při několika lahvičkách "Ludmily" porovnávali studentský život u nás a v Heidelbergu, kde studoval on. Závěrem jsme zjistili, že mnoho rozdílů (až na ty politické) nebylo. Do Alcronu jsem ho dovedl v dosti časných ranních hodinách, a od té doby se z nás stali dobří přátelé.

ZMIZENÍ ATOMOVÉHO GENIA – příspěvek od pana Jardy z Pretorie

V dubnu letošního roku skupina holandských vědců oznámila, že se jí podařilo dokázat existenci subatomové částice, kterou italský teoretický fyzik Ettore Majorana v 30. letech min. století teoreticky předpověděl, ale v jejíž existenci tehdy málokdo věřil. "Našli jsme tzv. Majorana fermion, částici, která je sama sobě i antičásticí, a nachází se tedy na rozhraní mezi hmotou a antihmotou," uvedl Leo Kouwenhoven z nizozemského TU Delft's Kavli Institute. Objev má význam pro pochopení struktury hmoty a historii vzniku vesmíru. Někteří vědci předpokládají, že právě Majorana fermion by mohl tvořit záhadnou temnou hmotu, která má teoreticky představovat největší část hmoty vesmíru, ale jejíž existenci se stále nedaří prakticky prokázat. Ettore Majorana se narodil r. 1906 v početné sicilské rodině. Už ve čtyřech letech udivoval okolí řešením složitých matematických úloh. R. 1917 se celý rodinný klan odstěhoval z Catanie do Říma, kde Ettore r. 1923 začal studovat na universitě. Studium ukončil r. 1928 doktorátem, a začal pracovat pro Enrica Fermiho na jaderném výzkumu na nově založeném Institutu teoretické fyziky. Témata Majoranovy vědecké práce běžným lidem mnoho neřeknou, ale bohužel, neřekly moc ani jeho vědeckým kolegům - publikoval totiž málo, nerad, a ještě k tomu v italštině. Nejméně jednou mu tak unikla Nobelova cena za objev neutronu, kterou pak dostal James Chadwick. Šlo o objev zcela zásadního významu - mimo jiné pro rozštěpení atomu a vývoj atomové bomby. Důležité ale bylo, že někteří jaderní vědci Majoranovu mimořádnou kapacitu už v té době rozeznali. R. 1933 Majorana dostal stipendium, umožňující mu vědecký pobyt v Lipsku. Tam se setkal s předním nukleárním fyzikem Wernerem Heisenbergem. To už v

Německu vládli nacisté - a byl to právě Heisenberg, kdo se později ujal vedení projektu německé jaderné pumy. Heisenbergův podíl na neúspěchu je dodnes nejasný. Jisté je, že Heisenbergova skupina po celou válku pracovala v rekreačním tempu, a že nacisté ji financovali, aniž by tlačili na výsledky. Majorana se s Heisenbergem spřátelil, orientoval svůj vědecký zájem na podobné problémy a vyměňovali si poznatky. Z jejich korespondence je patrné, že si byli blízcí i lidsky, a že Majorana svého německého kolegu považoval za osobního přítele. Z Německa se Majorana vrátil v překvapivě špatném zdravotním stavu. Nejen tělesném, ale i psychickém. Trpěl žaludečními problémy, musel dodržovat dietu, a začal se uzavírat před veřejností a téměř přestal vycházet z bytu. Přesto r. 1937 obdržel profesuru na universitě v Neapoli, ale to už jeho vědecká kariéra spěla k záhadnému konci. V lednu 1938 Majorana požádal svého bratra, aby vyzvedl všechny jeho úspory a převedl je na účet v Neapoli. Tam si z nich vyzvedl značný podíl, přibalil pas a nasedl na noční poštovní loď, která měla namířeno do Palerma. Na místo ale nedorazil. Zůstaly po něm dva dopisy na rozloučenou - jeden pro rodiče, druhý pro Antonia Carrelliho, ředitele fyzikálního institutu na neapolské universitě. Oba se snažily budit dojem, že je psal sebevrah, ale dopis rodině obsahoval zvláštní věty: "Přál bych si, aby jste kvůli mně nechodili v černém. Nemůžete-li jinak, pak pouze tři dny. Potom můžete vzpomínku na mně nosit ve svém srdci, a dokážete-li to, zapomeňte docela." Podobný dopis dostal i Carrelli. Pak mu ale přišly ještě dva další. V jednom z nich Majorana prosí, aby adresát předešlý dopis na rozloučenou ignoroval. Druhý dopis obsahoval podivné vysvětlení: "Moře mně nepřijalo, vracím se do hotelu. Podrobnosti

osobně." Přesto Majoranu už nikdo nespátřil! Oficiálně spáchal sebevraždu, což se vysvětluje jeho špatným psychickým stavem a nepříliš úspěšným působením na neapolské universitě, kde o jeho obtížné přednášky nebyl zájem. Proti ale mluví dva dopisy Carrellimu, i skutečnost, že se nenašlo jeho tělo. Další hypotéza proto vychází ze stejných předpokladů, ale tvrdí, že se Majorana ukryl před světem do některého kláštera. Rodina zmizelého fyzika dostala zprávy od několika opatů, u nichž se ucházel o přijetí muž podobného zevnějšku. Všude jej ale odmítli, a jeho další osudy se nepodařilo vypátrat. Jiní věří na romantickou verzi, podle níž se fyzik stal potulným žebrákem. Několik teorií tvrdí, že Majorana opustil Evropu a ukryl se v Argentíně. Odvolávají se na svědectví lidí, kteří se tam s ním měli stýkat, ale žádný z nich to nepotvrdil před svědky. Tuto hypotézu nepřímo podepřel i sám Fermi, když řekl: "Člověk s inteligencí jakou měl Majorana může zmizet, kdykoliv se mu zachce.". Další autoři ale soudí, že ani inteligence geniálního fyzikovi nepomohla - spíše naopak. Vědec Majoranova formátu, zabývající se atomovou fyzikou, znamenal v předvečer světové války trumf pro každou ze zúčastněných stran. Pokud by se ho nepodařilo získat ke spolupráci, bylo by lepší ho unést a nebo zabít. Nacisté to nejméně v jednom případě udělali. V témže roce, kdy byl v Německu Majorana, zadrželi česko-německého vynálezce a konstruktéra vrtulníků Viléma Žurovce. Ten se k rodině do Československa vrátil až za rok s podlomeným zdravím a vzápětí zemřel na žaludeční chorobu. Možná že jde o podobnost čistě náhodnou, a tak konec Etorra Majorany zůstane navždy záhadou! (Podle článku A.J.Nováka v Magazínu MF DNES z 16.června t.r.)

Recepty

Slané muffiny

Tyhle slavné minibábovky zná většina z nás hlavně coby sladký dezert. Přitom stejně dobře chutnají i v kombinaci se sýrem, slaninou, cuketou či kuřecím masem. Jejich příprava zabere jen pár minut, stejně jako pečení.

Kukuřičné muffiny s lososem

Doba přípravy: 15 minut + 15-20 minut pečení

Množství: 12 kousků

- 170 g hladké mouky
- 120 g kukuřičné mouky
- sůl, pepř
- 1 lžíce prášku do pečiva
- 2 velká vejce
- 6 lžic oleje
- 250 ml mléka
- čerstvý kopr
- 150 g plátků uzeného lososa
- 300 g zakysané smetany

1. Troubu předehřejeme na 200°C, formu na muffiny vyložíme papírovými košíčky. V míse promícháme prosátou hladkou a kukuřičnou mouku, sůl, pepř, prášek do pečiva. V menší míse prošleháme vejce, olej, mléko a trochu čerstvého kopru. Obě směsi spojíme, promícháme lžící a rozdělíme do papírových košíčků.

2. Pečeme ve vyhřáté troubě 15 – 20 minut, po upečení necháme muffiny pět minut vychladnout ve formě, pak je přendáme na mřížku a necháme je úplně vystydnout.

3. Vychladlým muffinům odřízneme vršky, naplníme je zakysanou smetanou, lososem a čerstvým koprem. Odříznuté vršky přiklopíme zpět a podáváme.

Tip: Nakupte si malé papírové košíčky. Zasuňte do sebe dva až tři kusy, nalijte do nich těsto a pečte na plechu. Košíčky se nerozjedou.

Muffiny s jarní cibulkou a slaninou

Doba přípravy: 30 minut + 20 minut pečení

Množství: 12 kousků

- 250 g anglické slaniny
- 1 jarní cibulka
- 1 lžíce oleje
- 270 g hladké mouky
- sůl, pepř
- špetka sladké papriky
- 1 lžička prášku do pečiva
- 1 lžička jedlé sody
- 2 vejce
- 250 ml podmáslí (buttermilk)
- 85 g másla
- 1 kelímek zakysané smetany
- čerstvá petržel

1. Troubu předehřejeme na 180°C, formu na muffiny vyložíme papírovými košíčky. Slaninu pokrájíme na kostičky, jarní cibulku nasekáme. Na oleji na pánvi osmažíme slaninu, část jí odložíme na ozdobení, do zbytku přihodíme cibulku a společně opečeme.

2. Do mísy prosijeme mouku, promícháme se solí, pepřem, paprikou, práškem do pečiva a jedlou sodou. Vejce rozmícháme s podmáslím a rozpuštěným máslem. Obě směsi promícháme lžící, přimícháme slaninu s cibulkou a těstem naplníme košíčky. Ozdobíme zbylou opečenou slaninou a pečeme ve vyhřáté troubě asi 20 minut.

3. Muffiny necháme na mřížce vychladnout a ozdobíme lžící zakysané smetany, posekanou petrželkou a čerstvě mletým pepřem.

Tip: Anglickou slaninu a jarní cibulku zaměňte za chorizo a červenou cibuli.

Muffiny s cuketou a fetou

Doba přípravy: 30 minut + 20 minut pečení

Množství: 12 kousků

- 200 g cukety
- 70 g sýra feta
- 260 g hladké mouky
- sůl
- 1 lžička prášku do pečiva
- 1 lžička jedlé sody
- 2 velká vejce
- 250 ml podmáslí (buttermilk)
- 6 lžic oleje
- sušený tymián
- 100 g piniových semínek (pine nuts)

1. Troubu předehřejeme na 200°C, formu na muffiny vyložíme papírovými košíčky. Cuketu omyjeme, nastroháme na hrubém struhadle a na sítu necháme vykapat. Fetu rozdrobíme.

2. Do mísy prosijeme mouku, promícháme ji se solí, práškem do pečiva a jedlou sodou. V menší misce prošleháme vejce s podmáslím, olejem a tymián. Obě směsi promícháme lžící, přimícháme nastrohanou cuketu a nadrobenou fetu.

3. Směs rozdělíme do košíčků, ozdobíme piniovými oříšky a pečeme ve vyhřáté troubě asi 20 minut. Muffiny necháme ve formě pět minut vychladnout a podáváme je ještě teplé, třeba k zeleninovému salátu.

Tip: Do těsta můžete přidat prolisovaný stroužek česneku.

Zpracovala: Mirka Schullerová

Zdraví

Ženy mnohdy nepoznají, že jejich srdce zasáhl infarkt

Bolí vás hlava, špatně spíte, máte problémy s žaludkem a občas se vám těžko dýchá. Pokud jste žena, a zejména mladá, vůbec vás nenapadne, že by to mohl být infarkt. Jenže srdeční záchvat postihuje ženy stále častěji.

Už dlouho se cítíte unavená, zesláblá, máte problémy se spaním a občas se nemůžete nadechnout. Možná vás také pobolívá žaludek, nebo občas zalije studený pot.

A velmi pravděpodobně všechny tyto problémy zlehčujete a pomíjíte s tím, že jde jen o důsledek pracovního vypětí, psychického stresu, nebo podzimní virózy.

Jenže ve skutečnosti to mohou být varovné signály, s jejichž pomocí vám vaše tělo dává najevo, že v brzké době proděláte srdeční záchvat. Anebo už u vás dokonce velmi slabý infarkt proběhl, aniž byste to tušila.

Problém s infarktem u žen je totiž v tom, že jednak je spojován spíše s muži a jednak se velmi často projevuje zcela jinými a nenápadnějšími symptomy, než je obligátní bolest na hrudi.

Podceňované detaily

Každý rok na světě zemře téměř devět milionů žen na onemocnění srdce. Od roku 1984 umírá na onemocnění srdce víc žen než mužů a tento rozdíl se stále zvětšuje v neprospěch žen.

Podle výzkumu National Institutes of Health se u žen často objevují příznaky infarktu nějakou dobu předtím, než k němu skutečně dojde.

Devadesát pět procent dotázaných žen udávalo, že se u nich varovné symptomy objevovaly už minimálně měsíc předem. U více než sedmdesáti procent žen byla přítomná

neobvyklá a intenzivní únava, u téměř poloviny z nich se projevovaly poruchy spánku a čtyřicet procent trpělo dechovou nedostatečností.

Překvapivé bylo zjištění, že pouze u méně než třiceti procent postižených žen se objevila bolest na hrudi, která je většinou považována za hlavní příznak srdečního záchvatu.

Právě včasné rozpoznání symptomů zásadně zvýší naději na přežití a minimalizuje poškození. Jenže naprostá většina žen si například bolest a pálení v horní části břicha spojené s lehkou bolestí hlavy s infarktem vůbec nespojuje.

Příliš "mladé" pacientky

Výzkum, který provedla v roce 2008 American Heart Association, znovu potvrdil, že ženy často vůbec nepoznají, že u nich proběhl či probíhá srdeční záchvat. Zúčastnily se ho ženy mladší pětapadesáti let, které se zotavovaly v nemocnici po prodělaném infarktu.

Vědci se jich ptali na symptomy, kterými se záchvat projevoval, i na jejich chování. Zjistili, že naprostá většina postižených možnost infarktu vůbec nebrala v úvahu, protože si připadaly příliš mladé. Jejich obtíže často trvaly víc než jeden den, ale přičítaly je jinému onemocnění, a proto velmi často váhaly s vyhledáním lékařské pomoci.

Výzkum National Institutes of Health také prokázal, že v případě žen jsou symptomy předcházející infarktu mnohem nenápadnější a méně zřetelné než u mužů. Srdeční záchvat má však u žen obvykle vážnější průběh než u mužů.

V prvním roce po proděláním infarktu existuje u žen o polovinu větší pravděpodobnost, že zemřou na srdeční selhání než u mužů. V dalších šesti letech po infarktu už se pravděpodobnost úmrtí oproti mužům dokonce zdvojnásobuje.

Menopauza, cigarety, nadváha

Riziko, že vás postihne srdeční selhání, výrazně stoupá po menopauze. Lékaři v tomto případě mluví o souvislosti s klesající hladinou estrogenu, ke které dochází právě kolem padesáti let. Estrogen totiž souvisí s vyšší hladinou HDL (dobrého) cholesterolu a nižší hladinou LDL (špatného) cholesterolu. Spolu s klesající hladinou estrogenu stoupá hladina LDL cholesterolu a tím i riziko srdečních onemocnění.

Podle údajů American Heart Association z letošního roku se také infarkt častěji objevuje u žen, které trpí lupenkou či revmatickou artritidou. Ženy, které některým z těchto onemocnění trpí, by se proto měly ještě více soustředit na zdravý životní styl, aby zmenšily riziko srdečního záchvatu.

Značně rizikovou skupinu představují kuřačky. Kouření totiž snižuje hladinu "dobrého" cholesterolu a zvyšuje významným způsobem riziko kardiovaskulárního onemocnění. Pokud navíc nejenom kouříte, ale zároveň i užíváte antikoncepci, pravděpodobnost, že vás postihne srdeční záchvat, dále narůstá.

Dobrou zprávou je, že jakmile přestanete kouřit, riziko začne téměř okamžitě klesat. Po roce nekouření je už o osmdesát procent menší a po sedmi letech poté, co dokouříte poslední cigaretu, máte stejnou pravděpodobnost infarktu jako ostatní nekuřačky.

Nekouříte, ani nejste v přechodu a máte tudíž pocit, že se vás infarkt nemůže týkat? Zkontrolujte si ještě svou tělesnou hmotnost, protože nadváha je v případě kardiovaskulárních onemocnění u žen dalším rizikovým faktorem.

Z obézních žen jsou přitom ohroženější ty, kterým se tuk ukládá kolem pasu (mají silné břicho) než ty, které tloustnou především okolo boků (mají silné hýždě a stehna).

Zpracovala: Mirka Schullerová

Kultura

Originální název: **The Amazing Spider-Man**

Režie: Marc Webb

Hrají: Andrew Garfield, Emma Stone, Rhys Ifans

Země původu: USA

Z roku: 2012

Žánr: dobrodružný

The Amazing Spider-Man je příběhem Petera Parkera, mezi svými vrstevníky nepřilíši oblíbeného středoškoláka, který v dětství ztratil rodiče a jeho výchovy se ujali strýček Ben a tetička May. Jako většina dospívajících se Peter snaží zjistit, kým vlastně je a proč se z něj stal člověk, kterým je. Současně má plnou hlavu starostí se svou první středoškolskou láskou Gwen Stacyovou a společně proplouvají úskalími lásky, závazků a tajemství. Když Peter objeví tajemnou aktovku, která náležela jeho otci, pustí se do pátrání po důvodech zmizení svých rodičů – a to ho zavede přímo do společnosti Oscorp a do laboratoře dr. Curta Connorse, bývalého zmizelého kolegy. Zatímco je Spider-Manovi předurčeno, aby se střetl s Connorovým alter-egem Lizardem, je Peter nucen učinit zásadní rozhodnutí o způsobu využití svých schopností, která navždy změní jeho život a definují povahu jeho cesty k hrdinství.

Zpracovala: Mirka Schullerová

HUMOR

*Zahájení olympiády, královna má přečíst zahajovací formulku. Vezme tedy desky a spustí: „Ó, Ó, Ó, Ó, Ó...“
Nakloni se k ní vedle stojící starosta Londýna a špitne: „To nečtete, Výsosti, to jsou olympijské kruhy!“

*Jede takhle chlápek autem a přehlédne značku omezující rychlost.
Za chvíli ho stopne policajt, dojde k němu a zeptá se ho, zda umí číst.
A ten chlap na to:
"Ale jistě, co potřebujete?"

*„Maminko, maminko, tatínek je zase opilý?“

„A jaks to, Jaruško, poznala?“

„Je v koupelně a holí zrcadlo...“

*“Sousedě, představ si dopoledne mi přivezli hnůj na jahody!”

“Neříkej, to my si na ně dáváme šlehačku.”

*Dva indiáni se ztratili v poušti.

První říká: „Vystřel!“ Tak druhý vystřelí a chvíli čekají a nic. Nikdo to asi neuslyšel.

“Tak vystřel ještě jednou!” poručí indián.

Vystřelí znova a zase nic. Indián je naštvaný a říká: „Tak vystřel znova!!“

Druhý odpoví: „Já už nemůžu, došly mi šípy!“

V salonu se kovbojové hádají, kdo je lepší střelec. Jeden mladý honák povídá sebevědomě: "Vidíte támhle tu žárovku?" Vytáhl pětáctyřícítku a prásk! Žárovka se rozprskla. Starý kovboj mu poklepe na rameno. "Teď se koukej!" Vytáhne bouchačku, zamíří na další žárovku - prásk! - žárovka zhasne, zamíří znova - prásk! - a žárovka se znovu rozsvítí. "Vy mladí. Proč všechno hned ničit? Stačí povolit a zase utáhnout!"

Zpracovala: Mirka Schullerová

Správná řešení

Čeština:

Maminka nezatěžovala Honzu žádnými domácími povinnostmi, aby měl dost času na pravidelný trénink. Sedl jsem si do protivně vychladlého ranního autobusu. Chtěl dát kamarádům nejevo, že je mu dnešní prohra úplně lhostejná. Podařilo se mi zaplavat dvě sekundy pod stanovený limit. Byt rodiny Kanských nepatřil zrovna mezi ty nejmodernější, ale byl pro tříčlennou rodinu opravdu pohodlný. Aby se Evě a Zdeňce lépe šlo, zpívaly si známou písničku, kterou denně slýchávaly z rádia. Petr pohostinně ukázal na židli: „Sedněte si u nás“. Hanka si myslí, že nic cennějšího než její prstýnek neexistuje. Přijela k nám nečekaná návštěva. Helena si zakládá na tom, že její táta byl kameník. Byl to jejich rodinný přítel. Otec soustředěně studoval jakýsi technický výkres.

Křížovka:

Láska prochází žaludkem